„RADOMER-KIELCER-LEBEN" № 43 (181) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" דריטער יאָרגאַנג 25 גראָשען פּרייז

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

הײַנט 10 זײַטען.

אַדרעסען:
פון „ראַדאָמער-קעלצער לעבען"

אין ראַדאָם:
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ
Redakcja i Administracja
„Radomer-Kielcer Leben"
Kielce, Staro-Warszawska 34.

אַנאָנסען פּרײַזן:
איין מילימעטער שורה: פאַר'ן טעקסט 20 גר.
אין „ 40 „
נאָכ'ן „ 18 „
די ערשטע זײַט ענטהאַלט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט אַ לעצטע זײַט 4 שפּאַלטען.

29-go października 1926 r. פאַרן אינהאַלט פון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך ראַדאָם פרײַטאָג כא' מרחשון תרפ"ז

אכטונג שניידער-מייסטער
אין ראַדאָם!

שבת, דעם 30/X ה. י. פינקטליך 6 אַזייגער אין אָוונט קומט פאָר אין לאָקאַל פון האַנדווערקער-קלוב וואָלע 59
אַן'אויסערגעוועהנליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג
פון די מיטגלידער.
אויף דעם טאָג אָרדנונג שטייען צווישען אַנדערע וויכטיגע פראַגען אויך די קאָאָפּעראַטיוו-און שטייערן-פראַגען. חברים! קומט אַלע פינקטליך!

צו דער חתונה פון אונזער ליבע
קוזינקע טעמטשע פּייפּער
מיט ה' אהרן באַנקער
וואָס קומט פאָר זונטאָג דעם 31 אָקטאָבער אין וואַרשא, ווינשען מיר אַ הערצליכען מזל טוב.
אברהם און חיה'לע פישער.

Szczere życzenia składa koledze naszemu
Leonowi Frydmanowi
oraz jego Rodzinie z okazji zaręczyn
z panną **Genią Abramowiczówną.**
Mojżeszowstwo Finkiejsztajn
Stanisławowstwo Fersztendyg
Rufinowstwo Przerower.

טעאַטער „ראַזמאַיטאַשטשי" ראַדאָם

נאָר 4 גאַסטשפּילען פון בעריהמטען אַרטיסט
יוליוס אַדלער
פון אַמעריקאַ
צוזאַמען מיט זיין אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל:
פרויען: הדסה, האַלימש, פּאַלמאַן, רעגינאַ, שייעוויטש. מענער: ברין, לואי, סאַביר, סקאַ בניק, קריק, קאַו, קראַנץ, ראַפּטיין, שטאָקפעדער א. א.

פרײַטאָג דעם 29 אָקטאָבער 9 אָוו.
צום ערשטען מאָל אין ראַדאָם וועלט בערימטע טראַגעדיע פון ערנעסט טאָלער
הינקעמאַן
הויפּט-ראָל הינקעמאַן יוליוס אַדלער

שבת דעם 30 אָקט. 4 נ. מ.
די באַליבטע פּיעסע
ישיבה בחור
הויפּט — ראָל ישיבה בחור
יוליוס אַדלער

שבת דעם 30 אָקטאָבער 9 אָוונד
די סענסאַציע פּיעסע פון א. דיומא
קין
אָדער זשעני — און — ליידענשאַפט
הויפּט ראָל קין-יוליוס אַדלער

זונטאָג דעם 31 אָקטאָבער 9 אָוונד
די לעצטע אָפּשיידס פאָרשטעלונג
די בערימטע דראַמע פון סטרינדבערג
דער פאַטער
הויפּט-ראָל דער פאַטער-יוליוס אַדלער.
אַדמינ. לייטער א. שטאָקפעדער.

PŁYN
JASNEJ SŁOŃCA
CZYŚCI IDEALNIE
SZYBY, LUSTRA
i WSZELKIE METALE,
NIE RYSUJĄC ICH.
SPRÓBUJCIE A PRZEKONACIE SIĘ

Kino „CORSO" Teatr
Od czwartku 28 października
Tylko 4 dni! Tylko 4 dni!
PAT
i PATACHON
jako pogromcy wilków
Wesoła komedja w 8-miu aktach
Nad program
Zwarjowane wyścigi

די ראַדאָמער אָפּטיילונג פון
„טאָז"
דער געזעלשאַפט
מאַכט באַקאַנט, אַז דעם 30 ד. ח. פינקטליך 2 אַזייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אין האַנדווערקער-קלוב (וואָלאָווא 59
אַ פאָרלעזונג
פון ד"ר י. פאַמראַק
א. ד. ט.
„וואָס דאַרף יעדע מוטער וויסען וועגען שקאַרלאַטין דיפטעריע?"
אַיינגאַנג פרײַ פאַר אַלע (אויך פאַר נישט מיטגלידער).

פאר וואס קומען נישט פאר קיין זיצונגען פון קהלה-ראט?

די יודישע קהלה אין ראדאָם איז לעצטענס בעהערשט געוואָרען פון א פולשטענדיג פערגליווערטען צושטאנד. דער אימפולסיווער טהעטיגקייט'ס-בעט ריעב פון דער דאָזיגער אינסטיטוציע איז ווי פאראַליזירט אָהן נישט צו הע-רען דעם קלענסטען אטהעם-צוג.

שוין א האַלב יאָהר איז אריבער און אין משך פון דער דאָזיגער צייט האָט דער קהלה-ראט נאָך נישט אבגע-האַלטען אפילו איין זיצונג. איניזערע פרנסים פון 32 האָבען נאָך אלץ נישט געפינען פאר זייער חוב זיך צונויפצו-קומען און א שמועס טוהן צווישען זיך מכח פערשידענע געזעלשאפטליכע און שטאָדטישע פראגען.

עס איז אונבעדינגט אַ אונגלויבליכע זאַך, אַז די סבה פון אזא לאטארגישען צושטאַנד זאל זיין דאָס, וואס די היגע יודישע קהלה פע-מאָגט נישט קיין פראגראם פון ארבייט, אָדער אַז איהר אָרבייט'ס-פראגראם זאל שוין זיין אויסגעשעפט פון אַט די אלע בלוט-צירקולירענדיגע, ברענענדיגע אינטע-רעסען און אָנגעלעגענהייטען, מיט וועלכע עס איז פערבונדען די עקזיס-טענץ-בערעכטיגונג. פון א יעדער קהלה-קערפערשאַפט. דאס איז נישט אמת. די היגע יודישע קהלה האט נאך אפילו דעם מיניםום פראָגראם פון איהר פערפליכטענד-אנגעצייכענטע ארבייט נישט אויסגעפיהרט. דאס איז נישט אמת, פונקט ווי עס איז נישט אמת, אז זי בעזיצט נישט קיין לעבעדיגער ארבייטס-פראגראם.

עס קען אין קיין פאל נישט געמאָלט זיין, אַז א קהלה ראט זאָל אַ לאַנגע צייט זיך נישט צונויפקומען דערפאר, ווייל ער האט נישט וואס צוטוהן, אזוי צו מיינען וואלט דער גרעסטער אונזין געווען. ממש אַנ'אבסורד. נישט נאר אין אזא קהלה ווי ראַדאָם קאן פאסי-רען אזא ערהליכער פאל, וואס במשך פון א האַלב יאָהר צייט זאל דער ראט נישט האָבען צו וואס זיך צונויפרופען, נאר אפילו אין א פיעל קלענערע קהלה וואלט אזא ערשיינונג געווען איינע פון די זעלטענהייטען.

אמת, אז די פערקריפעלטע רבנות-פראגע ליגט ווי א אבן נגף אויפן וועג און שטערט אין א אונגעהויערער מאָס די נארמאַלע ארבייט פון דער גמינע, ריכטיג, דאס איז ווירק-ליך א לעבעדיגער פאקט, אָבער ווי עס זאל נישט זיין, דארפט דער קהלה-ראט רעגעלמעסיג אָבהאַלטען זייגע זי-צונגען. רבנות-פראגע איז זיך רבנות-פראגע, אבער צוליב דעם אַליין קאָנען און טארען נישט פערנאכלעסיגט ווערען אַנדערע וויכטיגע געזעלשאַפטליכע ענינים, וועלכע געהען אריין אין דער קאָמפּעטענץ פון דער גמינע. אזא פא-סיווע בעציהונג מצד די ראט-פארשטע-הער צו קהלה-ארבייט בעווייזט אויף געפאלענקייט און דעזאריענטירונג, אויף שוואכמוטיגקייט און געזעלשאַפטליכע אָרעם-בלוטיגקייט. דאס רעזוועקט דעם פערדאכט, אז די ראט-פארשטעהער זענען נישט בכח צו ארבייטען אויף עטליכע געביעטען מיט א מאָהל. עס טאָר אבער אָזוי נישט זיין, אין גמינע זענען געוויס פארהאַן נאָך פערשידענע אַנדערע פראַגען, וואס פאדערען א שנעלע לעזונג. אין גמינע זענען פאר-האַן אונטערפעלאַציעס צום ראט און אנדערע ענינים, וואס בעטען זיך מ'זאל זיי בעטראכטען.

די גמינע-פערוואלטונג קאן נישט זיין כסדר די דאָמינירענדע אינסטאנץ און אָנפיהרען מיט אלץ לויט איהר חילען און איינזעהען. דער ראט דארף איהר טהעטיגקייט רעווידירען און אין זיינע בוהדרגה'דיגע זיצונגען אָבנעמען א דין וחשבון, קאָנטראָלירען און נאָכ-פארשען, צי אלע בעשלוסען פון ראט ווערען חי געהעריג דורכגעפיהרט. א חוץ דעם ברויך דער ראט ארויסגעבען נייע אָנווייזונגען און בעשלוסען צו דער פערוואלטונג. ביי אזא לאַגע, ווען דער ראט איז לומרי נישט טהע-טיג אייפט די פערוואלטונג א סובערענע אינסטיטוציע, וועלכע בעזיצט אונבעגרענעצטע פולמאַכטען, מיט א איבער-מאָס פון זעלבסטשטענדיגקייט.

שוין א האַלב יאָהר און קיין בע-ריכט פון א ראט-זיצונג דורך אַט דער צייט האט מען נאָך נישט געהערט. פרעגט עמיצער אַ קשיא ענטפערט מען איהם תיכף מיט דער רבנות-פראגע. קיינער וויל אָבער נישט וויסען, אַז די רבנות פראגע איז א ענין פאר זיך און קאָן נישט האַמעווען דעם בלוט-לויף פון אנדערע ברענענדיגע פראַגען, וואס זענען טיף-דורכדרינגליך נוגע די ברייטע שיכטען פון דער שטאָדט. בעזונדערס איז דאך דער רבנות-ספאָרט שוין באַלד דערעסען געוואָרען, אפילו דאס בעסטע טעאַטער-שטיק, וואס איז העכסט-שפאַנענד און אינטע-רעסאַנט אָנציהענדיג ווערט דאָך אויך צונעגעסען, אויב דער פּראָלאָג, און דער ערשטער, צווייטער און דריטער אקט ענטהאַלט איינע און די זעל-בע אקציע און ווערט נישט אויפגע-פרישט, אָדער דורך דעקאָראַטיווע ענ-דערונגען, אָדער דורך אינהאַלטסרייכ-קייט, אטראקציעס און טעאַטראַלישער שפיעל-אַרטיגקייט.

מ'קאָן דאָך נישט האַלטען די שטאָדט אונטער'ן בלויזען היפנאָז פון דער רבנות-סענסאציע, מען בעדאַרף דאָך דעם עולם עפּעס געבען אויסער רבנות אויך. אין דער זעלבער מיינונג איז אויך א קליינער טהייל פון די ראַזאַ-רעס און טאָקי צוליב דער דאָזיגער סבה איז געקומען צו א שפאַלטונג אין איינער פון די קהלה-פראַקציעס. די אפּאָזיציאָנערען פון אַט דער פראַקציע האָבען זיך געשטעלט אויפ'ן זעלבען שטאַנדפּונקט וואס מיר, דהיינו אַז הא לחוד והא לחוד, אַז דער ענין פון רבנות איז אינגאנצען אַ פאר זיך א בעזונדערע זאַך און די איבריגע צווייגען פון דער קהלה-ארבייט האָבען קיין שום גרונד אין איהר אָבהענגיג צו זיין. געדרעכט זענען דעריבער גע-ווען, אַז די יעניגע געצעהלטע פליכט-בעוואוסטזיניגע דאָזאָרעס, וועלכע פיהלענדיג זייערע נישט דערגרייכטע מאָראַלע התחייבית'ען לגבי זייערע פערשידען-מינים'דיגע וועהלער, האָ-בען זיי זייערע מאַנדאַטען געוואָלט ליינען. מיר זענען פולשטענדיג מסכים מיט דער מיינונג פון אַט יענע צעבונ-טעוועטע אפּאָזיציאָנערען און אויך די אויספיהרונגען פון אָונזער יעצטיגען אַרטיקעל זענען, אַז די קהלה נישט געקוקט דערויף, וואס אויף איהר וועג ליגען שטרויכלונגען און עפּטיוונגען, זאָל זי זיך מאָרע בעמיהען עפּעס אויפצוטוהן אויך אויף אַנדערע געביע-טען. דער ראט ברויך זיך ווייניגסטענס צונויפקומען איין מאָהל אין צוויי וואָ-כען. אַרבייט איז דאָ גענוג. דורכלאָ-זען א האַלב יאָהר אָהן א ראט-זיצונג איז מעהר ווי א אומ-עכט. א בעווייז דער בודזשעט פון דער קהלה איז נאָך אלץ נישט בעשטעטיגט. דאס יאָהר 1927 רוקט שוין צו און דער ראט האט צומאָל ווען דעם אפילו קיין זיצונג נישט אָבגעהאַלטען, נישט געפינענדיג פאר נויטיג צו רעפערירען פאר די גמינע-פארשטעהער ווי אויך פאר די גאַלעריע בעזוכער, די פאקְ-טישע אורזאַכען, פאר וואס דער בו-דזשעט ווערט אזוי סאַבאָטירט און כסדר צוריקגעוואָרפען.

צי ברויך ווירקליך אזוי זיין?

ב. צווייג.

די צוויי שוועסטער

טראַגעדיע פון פויליש-יודישער פאַמיליע אין פאַלעסטינא

2.

אָבער דאָס איז געווען אונמעגליך, פראַנק איז אויסגעצויגען געוואָרען אין אַנ'עכט - דייטשער קאָנסערוואַטיווער שטוב. פון דור דורות איז די פאַמיליע שוואַרצענבערג אָנגעגאַנגען אַלס איינע פון די מיוחס'דיגע עכט-דייטשער פאַ-מיליעס, וואָס היטען שטאַרק אָפּ זייער יחוס. פראַנק איז בכיוון אַזוי אריינ-וואַקסען אין דער פאַמיליע, אַז עס האָט נישט געקאָנט זיין קיין רייד, אַז ער זאָל נעהמען אלס פרוי א יודיש מיי-דעל. טיילמאָל האָט ער אפילו זיך גע-שראָקען, אַז ווען זאָגאר זיין געליבטע וועט זיך טויפען, וועט א חס שווער זיין אויסצוווירקען ביי זיין פאַמיליע, אַז זיי זאָלען איינוויליגען צו דעם שידוך, אזוי שלעכטע בעציהונג האָט אין דער פאַמיליע געהערשט צו משומדים. אָבער דאָך האָט פראַנק בעשלאָסען צו ברענגען דעם קרבן, און חתונה האָבען מיט זיין געליבטער, נאָכדעם ווי זי וועט זיך טויפען.

ווי ערשטוינט איז אָבער פראַנק געווען, ווען זיין יודישע געליבטע האָט איהם ענטשלאָסען ערקלעהרט, אז דאָס וועט קיינמאָל נישט געשעהן. זי וועט איהר גלויבען נישט פערקויפען פאר ליבע... אמת, אז זי איז נישט פרום, און די רעליגיע בעטראַכט זי ווי אַנ'אָפּגעשטאַרבענע זאַך, וואָס האָט פאר איהר קיין שום אינטערעס נישט, און אין איהר לעבען וועט זי זיך נישט פירען לויט די אַלטע יודישע רעליגיעזע פאָרשריפטען, פאר א פרו-מען יודישען רב וועט איהר לעבען נישט זיין קיין יודישעס, נאָר ער וועט קוקען אויף איהר ווי אויף א גוי'ע. אָבער איבערטוישען איהר יודישען גלויבען, — דאָס וועט זי נישט טון.

באדען־פאליטיק אין ארץ־ישראל.

פון גענעראַל ד״ר פאן שענאיך.

(ספעציעל צום „ראדאָמער־קעלצער לעבען״.)

דער בעריהמטער דייטשער פאציפיסט און שריפטשטעלער גענעראל פאן שענאיך, וועלכער איז בעקאנט פון זיינע בעשרייבונגען פונ׳ם נייעם רוסלאַנד, פערעפענטליכט איצט אַ טעריע ארטיקלען איבער זיינע איינדרוקען פון זיין לעצטער רייזע איבער ארץ ישראל. מיר ברענגען דא איינע פון די אינטערעסאנטע אָבהאנדלונגען וועגען דער באָדען־פאָליטיק אין ארץ־ישראל, וועלכע דער נעהמטער אויטאר פערבינדט מיט דעם 25־יעהריגען יובילעאום פון קרן־קימת.

איצט פייערט דער יודישער נאַציאָנאַל־פאָנד (קרן־קימת) דעם יובילעאום פון זיין פיערפעל־יאָהרהונדערטיגער עקזיסטענץ. פיעל וועלען פרעגען, וואָס נעהט אונז אָן די דאָזיגע ריין־יודישע אנגעלעגענהייט.

איך האָב תמיד אָנגעוויזען דערויף, אז אין ארץ־ישראל שפּילען זיך אָב געשעהעגישען פון דער גרעסטער וועלטפאָליטישער בעדייטונג. די טעטיגקייט פונ׳ם דאָזיגען פאָנד, פונ׳ם קרן קימת, אין משך פון די 25 יאָהר בעווייזט, אז ער האָט פיעל מיטגעווירקט צו דער ענטוויקלונג פון לאַנד און פאָלק. ווי עס איז פאָראויסצוזעהן, נאָך שפּילען אַ גרויסע ראָל,—וויל איך דאָ פּרובען צו בעווייזען, אַז די טעטיגקייט דאַרף פּאראינטערעסירען ווייט איבער דעם ענגערען קרייז פון ציוניסטען און אָפילו איבער דעם ברייטערען קרייז פון יודען בכלל.

מיר האבען אין דייטשלאַנד אַ מיליאָן אָרגאַניזירטע באָדען־רעפאָרמער, וועלכע זענען צוטיילט אין די פערשידענע פּאַרטייען. אין דער געזעצגעבונג לעבע אָבער ביז אָהער די באָדען־רעפאָרם נאָר אויפ׳ן פּאַפּיר. דאָס, וואָס עס האָבען אויסגעטהון אויף דעם געביט איינצעלנע געמיינדען, בלייבען נור פּאָליאַטיוועו, כל זמן די מלוכה און די לענדער זאָלען עס נישט דורכפיהרען אין לעבען. דער קרן־קימת איז ביי היינטיגען טאָג אפשר דער איינציגער אנשטאַלט אויף דער ערד, וואָס פיהרט דורך אויף אַ ציעל־בעוואוסטען אופן די באָדען—רעפאָרמאַטאָרישע טעטיגקייט.

דערביי איז אינטערעסאַנט צו בעמערקען, אַז די אַלטע יודישע געזעצגעבונג (תורת־משה) אנערקענט נאָך נישט קיין פּריוואַטע רעכט אויף באָדען—בעזיץ. ערשט דאָס רוימישע רעכט האָט פערשפּרייט אויף דער וועלט די געדאַנקען, אַז די ערד איז אַ זאַך צום קויפען און פערקויפען. נאַטירליך, האָבען פיעל יודען אין משך פון לאַנגען גלות זיך אויך צוגעוואוינט צום דאָזיגען געדאַנק.

אין דער באָדען־פּאָליטיק פון קרן־קימת מוז מען אונטערשטרייכען צוויי מאָמענטען: דעם נאַציאָנאַלען און דעם סאָציאַלען. דער נאַציאָנאַלער פיהרט צום אויסקויפען ווי מעהר באָדען פון נישט יודישע הענד און איהם איבערגעבען אין יודישע. כדי דערביי נישט צו שעדיגען די אינטערעסען פון די אַלט—איינגעזעסענע אראַבער, בעמיהט מען זיך, ווי ווייט מעגליך, צו קויפען אַזאַ באָדען, וועלכען די רייכע עפענדיס לאָזען ליגען נישט בעאַרבייט. קליינע אַראַבישע ערד — בעזיצער בעקומען, ווען מען קויפט ביי זיי שטחים ערד, אַנדערען באָדען. דער סאָציאַלער מאָמענט היט אָב, אַז דער באָדען זאָל אויף אייביג פערבלייבען דאָס אייגענטום פונ׳ם יודישען פאָלק. איינצעל—פערזאָנען בעקומען איהם נור צו בעאַרבייטען און נעניסען די פרוכט אויף די יסודות פון ירושת־פּאַכט.

דער סאציאלער מאמענט פיה־ט אויך ווייטער דערצו, אז די גאנצע לאנדווירטשאַפט זאל פארקומען אויפ׳ן יסוד פון זעלבסטארבייט, לוין־ארבייט איז, אַלזא, אויסגעשלאסען.

אין די ערשטע גיינצעהן יאהר פון זיין עקזיסטענץ האט דער קרן—קימת אויפגעטראגען אויף זיך אליין די גאנצע לאסט פון דער נייער יודישער קאלאניזאציע. זייט דער שאפונג פונ׳ם קרן—היסוד איז די משא צווישען זיי צוטיילט געווארען. דער קרן—קימת פערנעמט זיך פון דאן אן איבערהויפט מיט דעם באדען—קויף און מיט דער פארבערייטונג ביז דער באדען ווערט קאלאניזאציאנס־פעהיג, די פינאנסירונג פון דער קאלאניזאציע איז שוין די זאך פונ׳ם קרן־היסוד.

ערשט זייט דאן קען ער פערווענדען זיין גאנצע קראפט אויף דער דורכפיהרונג פון די בארען־רעפארמאטארישע ארבייטען.

דער שווערסטער טייל פון דער ארבייט בעשטעהט אין די בעציהונגען מיט די פריוואטע באדען־קויפער צווישען די יודען זעלבסט. עס מוז בעמערקט ווערען, אז עס דראהט נישט די געפאהר מצד די יודען, וואס קויפען פריוואטען באדען, כדי איהם צו קאלאניזירען; געפעהרליך זענען די יעניגע, וועלכע קויפען איהם לכתחלה מיט ריין ספעקולאטיווע כוונות, ד. ה. נאר מיט דער ערווארטונג, אז די פרייזען וועלען מיט דער צייט שטייגען. די טאציאלע שעדליכקייט פון דער דאזיגער באדען ספעקולאציע איז יעדען אנהענגער פון דער באדען—

ווען זאָגאָר זי זאָל דורך דעם פעלירען א־הר געליבטען.

וואָס זי קאָן איינחיליגען איז, אַז פראַנק זאָל זיך ווייטער פיהרען זיין אַרט לעבען, און זי—איהרס, און אויב עס וועט האלטען ביים קומען קינדער אויף דער וועלט, וועט מען די פראגע לעזען אין דער ריכטיגער צייט.

זי האָט איהם אויך אָנגעוויזען, אַז זאָגאָר אַזא האנדלונג פון איהר זייט וועט ארויסרופען אַ גרויסע אויפרעגונג ביי איהרע עלטערן, וועלכע יעלען קיינמאָהל זיך נישט קאָנען צוגעוואוינען צום געדאנק, אז זי, אסתר, האט חתונה געהאַט מיט אַ קריסט, און כאָטש עס שטעהט איהר זעהר צו פערשאַפען אַ־א פגמת־נפש איהרע געליבטע עלטערן, דאָך קאָן זי נישט טון אַנדערש ווי איהר געוויסען זאגט א־הר, אַז צוליב איהרע עלטערן דאַרף זי נישט דערשטיקען איהר ליבע.

פראַנק האָט דעם פאָרשלאָג נישט אָנגענומען. אַ נישט־ענטשלאָסענער מאַן, האט ער שטענדיג פאר זיך געזעהן דאָס בילד, וואס זיין פערבינדונג מיט דער „יודישקע״ וועט ארויסרופען ביי זיין פאַמיליע, און טראַך דעם, וואס ער האט זעהר געליבט זיין אסתר, פונדעסטוועגען האט ער איהר ביטע אָפּגעזאָגט און זי געבעטען, אז זי זאָל נאָך וואַרטען, אפשר וועט ער דאָך קאָנען ערפיהלען איהר פערלאַנג.

און אזוי האָבען ביידע פערליבטע זיך אָפּגערעדט, אז זיי זאָלען פאָרלויפיג נישט הייראטען מיט אנדער, נאָר וואַרטען, טאָמער איז זיי פארט בצ־שערט צו געניסען זייער גליק צוזאמען אויף א געזעצליכען וועג.

עס זענען אַריבער איינינע יאָהר. די געשעפטען אין פּוילען האָבען אָנגעהויבען שלעכט צו געהן, טויזענדער יודישע סוחרים זענען רואינירט געוואָרען, און צווישען זיי איז אויך געווען די פאַמיליע ב. און ווען די לאַגע איז שוין געוואָרען אזוי שלעכט, אַז מען האָט געמוזט אָנהויבען צו פערקויפען דאָס ביסעל צירונג, וואָס מ׳האָט בעוויזען איינצוקויפען אין דער גוטער צייט, האָט ראָזאַ אָנגעהויבען אריינצוברענגען איהרע קאָוואַליערען אין הויז אריין.

עס האָבען זיך אָנגעהויבען סקאַנדאַלען אין שטוב. דער פאָטער האָט נעסראַשעט, אז ער וועט זי ארויסשרייבען. די מוטער האָט געדראָהט מיט זעלבסטמארד, אויב זי וועט נישט אויפהערען צו פיהרען אַזאַ לעבען. די אַלטע סטראַשונקעס האָבען אָבער נישט געהאָלפען. ראָזאַ איז אַוועק פון הויז, זיך געדונגען א צימער צוזאַמען מיט אַ פּוילישען יונגערמאַן, וועלכער האָט נישט געזשאַלעוועט קיין געלד אויף זיין יודישע געליבטע.

ווען די מוטער האָט געזעהן, אַז איהרע סטראַשונקעס האָבען נישט געווירקט, און פון שטאָט האָט אנגעהויבען צו איהר אָנצוקומען גרוסען וועגען איהר טאָכטער׳ס אויפפיהרונג, איז זי קראַנק געוואָרען, און אָפּקרענקענדיג אַ קורצע צייט, איז זי געוואָרען מעלאַנכאָליש. מען האָט זי אריינגענומען אין אַ שפּיטאָל און דאָרט האט זי זיך לאנג נישט געמוטשעט, — אַ געהירן־ענטצינדונג האט פערענדיגט איהר לעבען.

די פאַמיליע איז שוין געווען צובראָכען. אין טאָכטער אָנ׳אויסגעלאסענע, די צווייטע — אַ פערבענקטע, שטענדיג פערטראכטע, וואס רעדט נישט. די עקאָנאָמישע לאגע א שלעכטע. וואס טוהט מען? און דא האט זיך ב. אנגעכאַפּט אָן דעם מיטעל, צו וועלכען עס האָבען זיך אין דער צייט גענומען פיל רואינירטע יודען:

וואס איז נויטיגער פאר דער בעפעלקערונג אין ראדאם, צי הייזער אויף וואוינונגען, אדער בעטאן-בריקען?

אין פאריגען נומער פון אונזער צייטונג האבען מיר איבערגעגעבען א אויספיהרליכען בעריכט וועגען דעם אויסגעארבייטען פלאן פון דער ווירטשאפטס קאמיסיע אין מאגיסטראט אויף וועלכע ווירטשאפטליכע ציוועקען און בוי-אונטערנעהמונגען עס זאלען פערווענדעט ווערען די איבערגעבליבענע 600,000 דאלאר פון דער דריטהאלבען מיליאנענדיגע הלואה, וואס „אולען" האט ארויסגעבארגט דעם מאגיסטראט אויף צו קאנאליזירען די שטאדט. דער פלאן, לויט ווי מיר האבען איהם פארגעשטעלט ענטהאלט בערך 12 פונקטען און זייער ציעל איז אויסצופיינערען און פערשענערען די שטאדטישע בעלי הבתישקייט.

עס איז אפשר א זעעסט מצד דער שטאדטישער זעלבסט-פערוואלטונג, נעמליך פון שטאדט-ראט, וואס ווייזט ארויס אזא זארגעפעלטיגע פאינטערעסירונג פאר די איינוואהנער, פאר ווערענס בעקוועמליכקייטען זי וויל אייגענטליך אויסנוצען דעם קאלאסאלען סכום געלד פון די 600,000 דאלאר. צווישען די 12 פונקטען זענען וואס אנ'אמת פארהאנגען גאנץ וויכטיגע און אויך נויטווענדיגע, וואס פערדינען אריינגערעכענט צו ווערען אין דער רייהע מיט די עלעמענטארע בעדערפנישען פון דער שטאדט. עס זענען אבער אויך פארהאן א טייל פונקטען, וואס זענען נישט אזוי נויטיג אין די רעזולטאטען פון זייער פערווירקליכונג וועלען פאלען ווי א שווערער באלאסט אויף די שטאטטישע בירגער, אויפ'ן ארט פון אט די אומנויטיגע און אז־פיעל בעלעסטיגע בוי-רעפארמען האבען זיך געפינען פיל נויטיגערע. נאך וואס אייגענטליך ברויך מען פערזארגען דעם דורכגאנג פון קאנאל אויף דער מלעטשנא לעבען דער זאמלינע. דוקא מיט א בעטאן אייזערנער בריק? געהען דען אזוי דארט באהנען? אדער צי געהט דארט די ווייסעל? צי דען איז פאר די פויערישע פיערלען און פאר דער קליינער אויטא-בעוועגונג נישט גענוגענד א שטארקע הילצערנע בריק? נאך וואס ברויך מען אויפבויען א נייעם פארקאן ארום דעם פארק קאשציושקא (נייער גארטען) פון דער זייט פון דער מאריאצקא גאס? ווי לאנג אין דען ווי ס'האט דארט אויפגעשטעלט דעם יעצטיגען פארקאן? נאך וואס אויסגעבען איבריגע געלדער, אין דער צייט ווען ס'זענען דא פיל וויכטיגערע אנגעלעגענהייטען צו ערלעדיגען? וואלט דען נישט פיל נויטווענדיגער געווען, אז די ווירטשאפט'ס-קאמיסיע ביים מאגיסטראט זאל אנשטאט די לוקסוריעזע איינריכטונגען בעסער ווידמען א בעדייטענדע סומע פון די 600,000 דאלאר אויף צו בויען נייע הייזער, כדי דערמיט צו לינדערען די דירות-נויט ביי אונז אין שטאדט? הונדערטער פון אונזערע שטאדטישע איינוואהנער וואלגערן זיך ארום אין די שמוציגסטע און אין די ענגסטע בוידעמער אין קעלער'ס, ווי בעזיצען נישט די מינדעסטע מעגליכקייט זיך צו פערשאפען א מענשליכער וואהנונג און ווערען פשוט פערפייניגט פון די פייכטע און מערדערליכע וואוין-בעדינגונגען.

אין פיל צעהנדליגע הייזער קאן מען טרעפען וואוינען אין איין שטוב 2 אדער 3 פאמיליעס צוזאמען. און פיל וואהנונגען, וואס בעשטעהען פון עטליכע צימערען, וואס האבען איין איינגשלוס און א בשותפות'דיגען דורכגאנג, קאן מען אויך בעמערקען, ווי אין יעדער פון זיי איז אויסגעבויט מיט א גאנצער משפחה געזינדעל, מיט קליינע און גרויסע קינדער און דאס צוזאמענגעפרעסטע צוזאמענוואהנען שטיקט יעדען און פערשאפט שטענדיג פערביטערונג און מחלוקה צווישען איין געזינדעל מיט'ן צווייטען. וועגען די ביטערע לאגע פון אט די אומגליקליכע בירגער האט די קאמיסיע פערגעסען א טראכט צוטוהן.

עס וואלט גארנישט קיין עוולה געווען, ווען די גרעסטע העלפט פון די 600,000 דאלאר וואלט געגאנגען פאר דעם דאזיגען בוי-צוועק אויפבויען א עטליכע צעהנדליג הייזער, וועלכע זאלען בעוואהנט ווערען פון א 500 ביז 1000 דירה-לאזע, וואלט געווען די גרעסטע דערגרייכונג פון דער „אולען"-הלואה. אחוץ דעם, וואלט דער מאגיסטראט אויך פראפיטירט און פון די די דירות-געלדער, וואס וואלטען איינגעפלאסען אין דער שטאדטישער קאסע, וואלט דער מאגיסטראט היכולת געווען דורכצוזעצען די נייעסטע און מאדערנסטע ווירטשאפטליכע איינריכטונגען און בוי-רעפארמען, פונקט ווי דאס איז די כונה פון מאגיסטראט פון דעם איינארדנען די גאזאווניא און דאס אויפבויען א האליע פאר סוחרים. די

רעפארם גוט בעקאנט.

כדי צו בעפרידיגען די שטרעבונגען פון א אלץ גרעסערער צאהל יודען צו פערבינדען זיך מיט דער מוטער-ערד, האט דער קרן קימת געמוזט לעגען דעם הויפט געוויכט אויף דעם לאנדווירטשאפטליכען באדען, דערווייל האט זיך ענטוויקעלט די באדען-ספעקולאציע אין שטאדט.

יעדער, וואס איז, ווי איך, געקומען צו דער איבערצייגונג, אז אין קיין לאנד ווערען נישט פערווירקליכט אזוי שטארק די פאציפיסטישע גרונד-פאדערונגען, ווי אין נייעם ארץ־ישראל, דער מוז ווינשען דעם קרן־קימת א ווייטערדיגע ערפאלגרייכע בליהונג. איך מיין, אז אלע, וואס שטרעבען צו דער גערעכטער באדען-רעפארם דארפען מיטהעלפען דער אינסטיטוציע, וועלכע פערטרעטע אזוי טהאט-קרעפטיג די דאזינע אידעען.

— מען דארף פאהרען קיין פאלעסטינא!

וואס מעהר ר'האט זיך אריינגעטראכט אין דעם פלאן, אלץ מעהר איז ער איהם געפעלען. ער האט דערצעהלט דערפון זיין עלטערע טאכטער, אסתר'ן. זי האט זאפארט איינגעוויליגט צו פאהרען קיין פאלעסטינא. דארט האט זי געגלויבט, וועט זי ענדליך פערגעסען אן איהר אומגליקליכער ליבע מיט פראנץ'ן. פון פוילען קיין דייטשלאנד, האט זי זיך געטראכט איז זעהר נאהענט. מיר קאנען זיך אפט זעהען. און דעריבער קאנען מיר זיך נישט פערגעסען, אבער ווען מיר וועלען זיין ווייט איינער פון אנדערען, וועלען מיר זיך ענדליך פערגעסען.

דערווייל האט זיך וועגען פלאן פון דער רייזע קיין פאלעסטינא אויך דערוואוסט די יונגערע טאכטער. זי איז געקומען צולויפען און מיט טרעהרען אין די אויגען האט זי זיך געבעטען ביי איהר פאטער און שוועסטער, אז זיי זאלען זי מיטנעהמען. עס איז איהר שוין דערעסען געווארען. — האט זי געזאגט, — איהר ארט לעבען, און זי איז איינפאך גליקליך. וואס זי וועט זיין אין אנ'אנדער ניי לאנד, וואו מען קאן זי נישט. דארט, זייענדיג צוזאמען מיטן פאטער און איהר שוועסטער, וועט זי פיהרען אן עהרליך לעבען, און ווי שווער עס זאל איהר אויסקומען צו ארבייטען, וועט זי איינמאהל פאר אלעמאל אוועקווארפען איהר ביז איצטיגען ארט לעבען און מעהר נישט פערשאפען אזעלכע שמערצען איהרע נאהענטע.

פערשטעהט זיך, אז איהרע ווערטער האבען געווירקט, און ווי האבען עס געקאנט די הערצער פון אנ'אייגענעם פאטער און אנ'אייגענער שוועסטער נישט גערירט ווערען פון אזעלכע ריידן?

אזוי זענען אלע דריי געפאהרען קיין פאלעסטינא. אין דער ערשטער צייט האבען זיי זיך, ווי דער גרעסטער טייל אימיגראנטען, אפגעשטעלט אין תל אביב באלד זענען זיי אריבער קיין ירושלים. דא איז אסתר געווארען א הוטען ארבייטערין. דער פאטער, אלס פאכמאן אין דער האלץ-אינדוסטריע, איז געווארען א מעקלער, און ראזא האט געגעבען לעקציעס אין טאנצען. אין פוילען נאך האט זי געהאט די געלעגענהייט ארויסצורופען בעוואונדערונג ביי אלע יונגע-לייט מיט איהר וואונדערבארען טאנצען, און אזוי ווי זי האט אין פאלעסטינא געוואלט מאכען אג'עהרליך לעבען פון א בייט, האט זי בעשלאסען צו געבען לעקציעס. זי האט בעקומען זעהר פיל שילערינס און שילער. אין אנהויב האט זי טאקע געפרובט צו בעקעמפען איהר ליידענשאפט, באלד האט זי זיך אבער מעהר נישט געקאנט בעהערשען, און זי האט זיך צוריקגענומען צו ווערען „נאהענט" מיט פערשידענע יונגעלייט. דעריביי האט זי נישט געמאכט קיין אונטערשיד צווישען יודען, ענגלענדער אדער אראבער.

(סוף קומט).

150 וואהנונגען פאר היימלאזע, וואס די קאמיסיע האט אנגענומען איז א טפה כין הים און איז כלל נישט מסוגל צו לינדערן די גרויסע נויט און מאנגעל אויף דירות. עס איז נאר א ווינדער, וואס צווישען עטליכע צעהנדליג ראט-מיטגלידער האט זיך נישט געפונען קיין איינער, וואס זאל אנטוויקלען דעם דורך אונז אנגעמערקטען עקאנאמישען שטאנדפונקט.

עס וואלט נישט געווען צו—שפעט אפילו יעצט, אז די יודישע ראטמענער זאלען זיך באמיהען, מ'זאל דעם פראיעקט מיט די 12 פונקטען ווידער אמאהל בעטראכטען מיט'ן צוועק דורכצופיהרען אטאך דער אונבעדינגטער אויסבעסערונג, אין צוזאמענהאנג מיט דער לעזונג, אין א געוויסע מאס, די דירות נויט. די יודישע ראטסענער דארפען זיין דערין פעראינטערעסירט דערפאר, ווייל דער אנטשטעהענדער ענין פון דירות־מאנגעל איז דירעקט־אונדירעקט אויך א יודישע אנגעביטערטע פראגע, דען נישט קיין קליינע צאהל פון דער יודישער בעפעלקערונג קומט אויס אנצולייגען זיך פון אט דער דאזיגער צרה, וואס הייסט דירות—נוים. ס'איז א גאנץ מעגליכע זאך, אז פון א גרעסערע צאהל אויסגעבויטע הייזער פאר דירה־לאזע וואלט אויך געניסען האטש א קליינער טהייל יודישע דאכלאזע. די דאזיגע פראגע איז דעריבער א שטיק יודישער ענין און טאקי דא־דורך ברויכען די יודישע ראטמענער בעווייזען דעם שטאדט־ראט דעם שוין אנגענומענעם פראיעקט אויסצוגיי צו רעווידירען, ארויפרוקענדיג דערביי אין דער גאנצער ברייט די פראגע פון די־רות—מאנגעל, וועלכע איז אויף א און־פערצייליכען אופן דורכגעלאזט געווא־רען און אנשטאט איהר איז געגומען געווארען צום קענטניס מינדערוויכטיגע און דרימדראנגיגע שטאדטישע אנגעלעגענהייטען.

איש.

די ראדאמער פוטבאל-שפּילער זענען אין ווארשא געווען די סענסאציע פון טאג.

(פון אונזער ווארשאווער מיטארבייטער).

ראדאם איז אלס פראווינץ־שטאדט, לעצטענס זעהר שטארק פאפולער גע־ווארען ביי די ווארשאווער. פערדאנקען דארף מען די מעשה קעסטענבערג, וואס איז געווען אזוי שפאנענד, אז גאנצע טעג האט מען גערעדט אין איין רעדנגען ראדאם און ראדאם.

פערשטעהט זיך, אז נור אחינו בני ישראל האט זיך פעראינטערעסירט מיט ראדאם, דאגעגען נישט־יודען האבען זיך ווייטער מיט ראדאם נישט פער־אינטערעסירט, פונקט ווי ביז מעשה קעסטענבערג.

היינטיגע וואך איז ראדאם ווידער בעשערט געווען צו ווערען די אטראק־ציע, אבער שוין נישט בלויז ביי אונז יודען, נור ביי אלע אהן אונטערשיד פון גלויבען און נאציאן. די סיבה איז א גאנץ פשוט'ע: ראדאם האט ארויסגע־שיקט קיין ווארשא צוויי דרוזשינעס א יודישע מיט א פוילישע, כדי אויפצו־קעמפען די מייסטערשאפט פון קלאס „בע" און „צע".

ווארשא איז געווארען אג'אמת'ע ספארט - שטאדט. די ספארט־בעריכטען אין די צייטונגען איז געווארען דער איגטערעסאנטסטער לעזע - מאטעריאל. נעמט ווער א צייטונג אין האנד, פער־אינטערעסירט איהם אמערשטענס דער רעזולטאט פון די פוטבאל־מעטשען. יונג און אלט לויפט אייף פוטבאל—מעטשען און קען אייף אויסענווייניג אלע רעזולטאטען אין פערלויף פון די לעצטע פאר יאהר.

דעריבער איז קיין וואונדער נישט, אז זונטאג דער 24-טער ד. מ. איז אין ווארשא געווען א ראדאמער טאג, וואו מען איז געגאנגען און געשטאנען האט מען נור גערעדט וועגען די ראדאמער פוטבאל—קלובען און צי זיי וועט גע־לונגען צו נעמען די מייסטערשאפטען פון „בע" און „צע". כ'וועל געהן כסדר.

אמפהערסטען האט מען זיך פעראינ־טערעסירט מיט אייער ר. ק. ס. וואס האט געשפילט דעם דריטען און דעצי־דירענדען מעטש מיט'ן פ. פ. פ'ישען קלוב „פקרא", די פעראינטערעסירונג איז געווען אזוי גרויס, איבערהויפט אין די ארבייטער—קרייזען, או מען האט מורא געהאט עס זאל נישט קו־מען צו א גרויסען סקאנדאל.

דעריבער האט דער פוטבאל-פעראיין געטוהן א גרויסע זאך און איהם גע־מאכט ביי פערמאכטע טהירען. מען האט נישט אריינגעלאזט קיינעם אויסער זשורנאליסטען און מיטגלידער פון פוטבאל-פערוואלטונג. דער מעטש איז פארגעקומען אין פרעכטיגען „סאביעסקי־פארק". פאר'ן אריינגאנג איז איזעק־געשטעלט געווארען א גרויסען פאליציי־וואך, וואס האט קיין זייטיגע נישט אריינגעלאזט. צוליב דעם האבען זיך פארן פארק צונויפגעשטעלט א סך טויזענדער מענשען, וואס האבען מיט אונגעדולד געווארט אויפ'ן רעזול־טאט.

א גאנצען טאג האט געגאסען ווי בעת א מבול. דאס שפיל־פלאץ איז געווען איינגאנצען בעגאסען מיט וואסער און די שפילער זענען געווען דורכגענעצט און שווארץ פון בלאטע. עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט, אז די שפילער זענען געווען דענער־ווירט און פערמאטערט.

דער רעזולטאט איז אייך שוין גע-

פראווינצער בילדער.

(א גרוס פון אונזערע הײמישע בשכנות'דיגע שטעדטלעך).

אז פ'ווערט ווער געבארען אין א שלעכטען מזל, וועט ער פון איהם זיך נישט ארויסדרייען.

אין שטעטל ק. איז דא א אידישע משפחה וואס הייסט קאלב. איז אין דער משפחה פאראן א שאכטער אנ'איינ־ציגע; איז זי נישט קיין מיאוסע, נישט קיין אומויסענדיגע, נאר: אז זי איז אויסגעוואקסען, האט זי גענומען שטארק ליידען פון איהר פאמיליענאמען, וואס איהר טאטע האט פון געבארען־טאג איהר איינגעטיילט: קאלב! חברים חבר'טעס, פריינד, בעקאנטע רופען איהר: פריילין קאלב! ס'קען זיין, אז אנדערע מיינען דערביי גארנישט, וואס זאלען זיי טוהן, אז מ'רופט איהר דאך קאלב! אזוי רופט מען איהר טא־טען און אזוי האט מען גערופען איהר זיידען... נו, איז דעריבער איהר שוין ליידער!?

דערהויפט, אז פ'קומט אמאל אויס צו גיין מיט ווערען טס איז פון דער פחטמד שפאצ[illegible]ן: לויפען איהר שוין נאך יונגלעך און מיידלעך, נישט פאר־גינערס, און שרייען איהר נאך „פריי־לין קאלב"... קליין שטעדטעלדיגע „דזיקאנעס"!.

א גליק נאר, וואס גאט גרייט צו די רפואה פאר דער מכה, האט ער איהר בעשאפען א מיידעל... א מיידעל איז דאך נישט קיין יונגעל... א מיידעל האט חתונה, בייט זי באלד איבער איהר פאטענס פאמיליע־נאמען אויף איהר מאנס און פטור פון א צרה...

האט זי, מאניע, אזוי הייסט זי, ווי נאר זי איז געווארען אלט פונפצען יאהר, שוין גענומען טראכטען וועגען חתונה האבען... אבער ביי אונז קען מען אזוי חתונה האבען? מ'מוז פרי־הער גוט אויסגערארט ווערען... און מאניע, עלטערט זיך און איהר נאמען קאלב צלטערט זיך מיט איהר און או־מעטום הערט זי נאר „פריילין קאלב"...

אנדערע שידוכים זענען לכתחילה נישט צושטאנד געקומען, נאר צוליב דעם, וואס די חתנים נאך נישט קע־גענדיג איהר, האבען געהערט פון דער זייט, אז מ'רופט איהר אין שטעדטיל „פריילין קאלב". האבען זיי געמיינט, אז גאט ווייס וואס דאס איז פאר א בהמה און האבען מורא געהאט זיך צו דוקען נוייטער...

אין מאניעטשקע קאלב אלק געזעסען און געזעסען ביים טאטען און געווארט אויף איהר באשערטען, וועלכער וועט איהר אויסקויפען פון איהר חרפה און איהר מאכען אויס קאלב... איז עס געווען נישט נאר אהן נוצען, ווארום דערווייל האט ביי איהר מאמער זיך אנגעזאמעלט ניש'קשה פון א נדן פאר דער בת־יחידה און לסוף האט טאקי א היימי־שער שדכן אויפגעזוכט אין א ווייטי־גער שטעדטיל איהר בן־זוג, א בחור, א האלבער לערנער, א האלבער לעה־רער פון העברעאיש...

מ'איז זיך צוזאמענגעפאהרען, זיך געזעהן, געפעלען געווארען און נישט אפלייגענדיג אין לאנגען באנק האט מען טאקי באלד דא גופא אין ק. אפ־געשפילט די חתונה ווי גאט האט גע־באטען, מיט כלי־זמרים מיט טענץ מ'מיט דרשה־געשאנק, מיט א גאלדענער יויך.

מאניטשקע איז געווען אויפ'ן זיב־טען הימעל. און מיינט איהר פארוואס? בלויז צוליב דעם אליין, וואס זי איז פון היינט אן נישט מעהר פריילין קאלב... געקומען דער גוטער פרינץ און ארפענגענומען דעם לונג און לע־בער פון נאז, וואס האט ביי איהר געהאנגען פון איהר וויגעלע אן.

יויפ בזקענני, אבער דעם אמת מיז מען דאך זאָגן: ר. ק. ס. האט נישט סערדינט איבערצוגעהן אין קלאס „א". „סקרא" איז אומבעדינגט א ביל בעסערער קלוב און האט א סך שאנסען זיך מצה־ אויסצוארבייטען וואס ר. ק. ס. האט עס בשום אופן נישט. אויב „סקרא" האט פערשפילט איז עס דערפאר, ווייל זי איז פיזיש שוואכער און איהר טעכניק איז דערטרונקען געוואָרען אויפן וואסערדיגען פלאץ. ר. ק. ס. האט געשפילט אהן טעכניק, אבער דערפאר מיט פיזישער קראפט און דאס האט איהר געראטעוועט.

ר. ק. ס. איז ערנסטער קלוב, זי האט מזל און ווייטער גארנישט, אז איהר וועט א נעם טהון דעם ערשטען בעסטען, וועט ער תמיד געהן אין גענוופט, אז דער ווארשאָהער „מכבי" קען שלאָגען דעם ר. ק ס. מיט א הויכען רעזולטאט, אבער די צרה איז, וואס בעת מייסטערשאַפטס־קאמפען האט זי קיין מזל נישט. „מכבי" און „סקרא" שטעהען בלי־ספק מיט א קלאפ העכער פון ר. ק. פ.

גאר גארנישט, זאָל עס אייך זיין צום געזונד. געוואונען איז געוואונען. מן־הסתם איז בעשערט, אז ראדאם זאל האבען איהר פוטבאָל־פארשטעהער אין ווארשאווער קלאס „ב".

אויב ראדאם האט איין פראנט געזיגט, האט זי אבער אויפן אנדערען פערשפילט, זעהר מיאוס פערשפילט.

כ׳מיין דא אייער „בר־כוכבא". אינם זעלבען זונטאג איז אויפן פלאץ פון „סקרא" פארגעקומען א מעטש וועגען אריבערגעהן אין קלאס „בע" צווישען אייער „בר־כוכבא" מיטן ווארשאווער פועלי־ציוניסטישען „גוויאזדא". פאר דער שפיל האט מיר דער אנפיהרער פון „בר־כוכבא" ה׳ דאנציגער ערקלערט, אז זיי האבען א געזיכערטע מייסטערשאפט און וועלען א היימפאָהרען מיט א נצחון.

אבער ווער וואס מיינט אויגען האָבען געזעהן. כ׳האב מיך געשעמט די אויגען אויפצוהויבען. דאס ביסעל ראדאמער, וואס זענען מיטגעקומען אויפן מעטש, זענען נעבעך געזעסען פערשעמט מיט אראפגעלאזטע קעפ. אזש מיט 6 גאָלען האט מען די ראדאָמער מכבד געווען.

איהר וועט אפשר מיך חושד זיין אין לאקאלען פאטריאטיזם, זאג איך אייך, אז איהר האט א טעות. ראדאם איז מיר פיל ליבער און נאהנטער פון ווארשא, אבער געגען אמת דאַרף מען נישט געהן.

„בר־כוכבא" איז זעהר א שוואכער קלוב. אזעלכע האט איהר אין ווארשא ביז 40—50. „בר־כוכבא" פערמאגט 2—3 שפילער גוטע און אפשר זעהר גוטע. דער האלב־לינקער שטורמער און דער רעכטער פאמאצניק זענען גלענצענד. נישט שלעכט איז דער מיטעל שטורמער און דער לינקער פאמאצניק. ווייטער איז אלץ שוואך און שוואך און עס שאדט נישט, אז זיי יועלען בלייבען „צע" - קלאס־שפילער. א רחמנות איז נור אויף די אויבענדערמאנטע שפילער, זיי זענען ווערט צו זיין אין „בע" קלאס - קלובען.

ביי אזא שפילען וועט אייער „בר־כוכבא" זיכער פערשפילען צו „אשכלה" און דאן וועט דער זאויגער קלוב אריבער אין קלאס „בע".

אלענפאלס האט אייער „בר־כוכבא" קיין שום שאנסען איבערצוגעהן אין קלאס „בע".

ווארשא. צ. לער—ן.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

שטורמישע זיצונג אין שטאדט־ראט.

פרעזידענט, צאלון און דער פרעזידיום פון שטאדט־ראט, אין דימיסיע — די פעראייניגונג צווישען די רעכטע, צענטרום און די יודען געגען פ. פ. ס. — אלע פ. פ. ס׳ישע ראט־מענער געלעגט זייערע מאנדאטען — פ. ס. ס׳ישע באָיובקע אויף דער גאלעריע זינגט „טשערוואָני שטאנדאר" און די פ. פ. ס׳ישע רעזיגנירטע ראטמענער העלפען אונטער.

היינטיגען דינסטאג איז אין היגען שטאָדט־ראט פארגעקומען א זיצונג, וועלכע האט געטראָגען א שטורמישען כאראקטער און האט געבראכט צו דער דימיסיע, פון פרעזידענט צאלון און פון דער פרעזידיום פון שטאדט־ראט, פרוי מאריא קעלער׳ס־קראאָזאָווא, ווי אויך צום לייגען די מאנדאטאָ פון אלע פ. פ. ס׳ישע ראטמענער.

די זיצונג איז פאראויס ערווארטעט געוואָרען מיט גרויס אינטערעס. נאך מיט א האלבע שעה פריהער איידער די זיצונג האט זיך אנגעהויבען איז שוין די גאלעריע געווען איבערגעפאקט, צומיינסט פון פ. פ. פ׳ישער טהוער און זייער באיובקע. דער פ. פ׳ישער ראטמענער־קלוב האט קורץ פאר דער זיצונג זיך דערוויסט, פון אבמאך צווישען די רעכטע מיט די יודען און פעראויס - זעהענדיג א דורכפאל פאר זיין פאליטיק, האט ער תיכף אבגעהאלטען א עקסטרא זיצונג ווי אזוי צו רעאגירען אויף דער פעראייניגונג. אין די זאהלען און אין די קולוארען פון שטאָרט־ראט האט זיך געקאכט. און די פיבערהאפטע שטימונג, וואס האט דארט געהערשט, האט מען באלד געקענט מערקען זיין, אז דער אויסגאנג פון דער הייגטיגער זיצונג וועט ברענגען צו אונערוואַרטעטע רעזולטאטען, וועלכע וועלען האבען א איינפלוס־רייכע ווירקונג אויפ׳ן ווייטערדיגען צוזאמענשטעל פון שטאדט־ראט.

אין די קולוארען פון שטאדט־ראט האט זיך פערשפרייט א קלאנג, אז אויף דער זיצונג פון פ. ס. ס׳ישען ראטמענער—קלוב איז צום ערשט אנגענומען געוואָרען א רעזאָלוציע אריינצובראנגען א פארשלאג אויפצולעזען דעם שטאדט—ראט. צוליב דער אבער, וואס אזא רעזאָלוציע וואָלט נישט דורכגעגאנגען צוליב דער פעראייניגונג צווישען די רעכטע מיט די יודען, וועלכע וואָלטען אין דעם פאל געווען א דעציזדירענדע מעהרהייט, האט די פ. פ. ס. רעזיגנירט פון דער רעזאָלוציע און אויף איהר אָרט בעשלאָסען צו לייגען די מאנדאטען.

דער פראטעסט פון די פ. פ. ס. געגען דעם פעראייניגונגס—אבמאך פון די יודען האט זיך אויסגעדריקט אין דעם, וואס אויפן אָדרעס פון די יודישע ראטמענער זענען געפאלען ספראשוג־

א, ווי איהר שינסטערער מזל האט עס פון איהר געלאכט!

די פאר וואכען, וואס זי איז געווען א כלה איז איהר גארנישט איינגעפאלען צו פרעגען, ווי הייסט דער חתן מיט זיין פאמיליע־נאמען. דער שדכן פלעגט איהם רופען אידישלעך: זלמן ברוך־שלמה׳ס, און די פאר מאל, וואס דער בחור, האט איהר צוגעשיקט בריף, פלעגט ער זיך אונטערשרייבען מיט אזא פארצוקטען כתב, אז ס׳איז געווען אונמעגליך איבערצולייענען. „זלמן קוק", אדער, „קול", אדער „קוך"...

ערשט אויף מארגען נאך דער חתונה, אז מ׳דארף גיין זיך מעלדען אין דער פאליציי, נעמט דער יונגער בעל הבית׳ל ארויס זיין פאס, און מ׳לייענט שווארץ אויף ווייס: „זלמן קוה"!.. קוה!...

וואס זאגט איהר נישט צו אזא שלים־מזל?.

אנשטאט, וואס פריהער איז זי געוועזן פריילין קאלב, וועט זי היינט זיין פרוי קוה!.. א ספאזם האט איהר שיר נישט געכאפט!.. דער יונגער בעל־הבית׳ל, איהר מאן, בערוהיגט איהר: שא, וואס איז דער געוואלד! אזוי אין דאך גוט, אז מ׳איז פריהער א קאלב, מוז מען דערנאך ווערען א קוה... זי וויל אבער נישט הערען אזעלכע וויצען... ס׳איז איהר א חרפה, ער האט איהר געמאכט צו לייטישע געלעכטער מיט אזא פאמיליע... ער האט איהר גענארט... ס׳איז א מקח טעות, און זי וויל א גט. ער פארקערט איז שטאלץ מיט זיין פאמיליע. ער זאגט, אז ער האט אפילו א יחוס־בריף, אז ער שטאמט פון דעם בארימטען אידיש־דייטשען פילאזאף אפרים קוה, וואס זיין בוך איז איבערזעצט אין העברעאיש פון דעם בעוואוסטען שרייבער טאוויאווי. נאר אויב זי וויל דורכאויס א גט, איז מהיכי תיתי, אדרבא, אבער איהר נדן בלייבט ביי איהם. דערויף וויל זי אבער נישט איינגיין. וואס וועט זי טוהן אן גרן! זי וועט דאך מיט ליידיגע הענד נישט קענען פון דאסניי חתונה האבען מיט אנ׳אנדערען, און זי וועט בלייבען נע׳גט׳ערהייט אייביג א „קוה", דאס וועט זי האבען אנ׳אנדענקונג פון איהם, פון דעם שלימזל׳דיגען מאן, פאר דעם נדן, וואס זי וועט ביי איהם לאזען. א שיינעם געשעפט געמאכט!..

איהר דוכט זיך, אז בעסער וואלט זי שוין געבליבען ביזן גרויען צאפ פריילין קאלב איידער אויף אייביג די „גע׳גט׳ע קוה"...

שלעפט זי איצט א ד״ר מאן צו דין תורות; זי סטראשעט, אז זי וועט איהם אנקלאגען אין געריכט.

און גאנץ ק. גייט אויף רעדלעך.

א.

Kino „ODEON" w Radomiu.

Od 28 Października

Najnowszy obraz sezonu

p. t.

קינא „אדעאן" אין ראדאם.

LEKKOMYŚLNA MATKA

Najgłębsza i najwięcej pomysłowa sztuka wielkiej artystki

GLORJI SWANSON

która grając jednocześnie dwie role matki i córki, w obydwu wywołuje łzy prawdziwcgo wzruszenia.

Obraz który na długo pozostaje w pamięci widza.

Dramat grzesznej Miłości. Najwspanialsza i najlepsza kreacja

GLORJI SWANSON

W akcie trzecim na balu filmowym występują wszyscy najsławniejsi aktorzy filmowi.

קעס. אז דער באָיקאָט פון די לינקע וועט זיין אַ פיל שטארקער ווי פון די רעכטע; אַז די רעכטע זענען צו־שוואך צופיהרען א באָיקאָט געגען יודען און אַז דאס וועלען בעסער קאָנען טהון די לינקע.

נאָכדעם, ווי די זיצונג פון פ. פ. פ.'שען ראַפּמענער־קלוב האט זיך פּער־ענדיגט האָט זיך אָנגעהויבען די זיצונג אין שטאדט־ראַט. דער ערשטער פונקט אויפן טאָג־אָרדנונג ווענן בעשטעטיגען דעם אויסגעאַרבייטען פּלאַן פון די ווירטשאַפטס קאָמיסיע צו פערווענדען די איבערגעבליבענע 600.000 דאָלאַר פון דער אולען־הלואה אויף די 12 נייע ווירטשאַפּליכע אייגריכטונגען, איז דורך די מעהרהייט'ס־שטימען פון די רעכטע, צענטרום און די יודען אָבגע־וואָרפען געוואָרען. בעתן בעטראַכטען דעם פונקט ווענען בעשטעטיגען די בודזשעטען פון 25—1926 האט דער פּרעזידענט ה' צאלון זיך אָבגעזאָגען אין דימיסיע צוליב דעם, וואס דער בודזשעט פון 1925 איז דורכן שטאדט־ראט ניט בעשטעטיגט געוואָרען. דער בודזשעט פון 1925 איז נישט אָנגענו־מען געוואָרען, ווייל דער מאַגיסטראט האט אין דער זעלבער יאָהר געמאַכט גרעסערע הוצאות וויפיל ס'איז פּרע־לימינירט געווען אין בודזשעט. דער וויצע־פּרעזידענט ה' דאמיינסקי האט ערקלערט, אַז צוליב דעם, וואס דער בודזשעט פון 1926 איז דורכן שט.־ראַט יע אָנגענומען געוואָרען בלייבט ער ווייטער אויף זיין פּאָסטען און בעהאַלט זיין רעזיגנאציע אויף אַנ'אנדערשט מאָהל.

צום סוף ווערען געלייענט א רייהע דעקלעראַציעס. די ערשטע ליינען די רעכטע. אין זייער דעקלעראַציע ווערט געזאָגט, אַז די פליכטען פון א פּרע־זעס פון א שטאדט־ראט זענען צו זיין שטרענג אונפּאַרטייאיש לגבי אלע שטאָדטישע פראגען און אַזוי ווי דער היינטיגער פּרעזעס האלט זיך נישט אין די ראַהמען פון אונפּאַרטייאישקייט און נוצט אויס זיין איינפלוס אויס־שליסליך צום גינסטען פאר זיין פּאַר־טיי, און אויך דערפאַר, וואס דער פּרעזעס איז נישט געשטאַנען אויף דער וואך און צוגעלאָזט, אַז דער בודזשעט פון 1925 זאל פיל אַריבער־שטייגען ווי ער איז אָנגענומען געוואָ־רען, ווי אויך צוליב נאָך אַנדערע טעמים ווערט דעם פּרעזעס פון שטאדט־ראט אויסגעדריקט אַן אונצוט־רוי וואָטום.

די יודישע דעקלעראַציע.

נאָך דער דעקלעראַציע פון די רעכ־טע ליינט ה' פרענקעל אין נאָמען פון יודישן ראַטמענער־קלוב אַ דעקלעראַציע אין וועלכע ער קלערט אויף די סבות, וואס האבען בעוואויגען די יודען צו־שטימען צוזאַמען מיט די רעכטע. איי־נע פון די נריגדליכסטע אורזאַכען איז דאס, וואס דער מאַגיסטראַט האט בעוואוסטזיניג אויסגעמיטען די יודישע אַרבייטער ביי דער קאַנאַליזאַציע און אפילו נאָכ'ן אננעמען אויף דער לעצ־טער זיצונג פון שטאַדט־ראט דעם בע־שלוס צו געבען די מעגליכקייט יודי־שע אַרבייטער אויף צו בעקומען בע־שעפטיגונג ביי דער קאַנאַליזאַציע, איז דאס אלץ נאָר געבליבען אויפ'ן בלוי־זען פּאַפּיער און קיין איין הבטחה פון מאַגיסטראַט איז נישט ערפילט געוואָ־רען. די יודישע ראַטמענער־קלוב איז אויך געגען די גרויסע שטייערען, וואָס דער מאַגיסטראַט נעמט ביי די בירגער: 100% פון מלוכה שטייער, וואס איז נישט ערלויבט וכדומה נאָך אַזעל־כע זאַכען. אין דער יודישער דעקלע־ראַציע ווערט ווייטער געזאָגט אַז דער פּרעזעס פון שטאַדט־ראַט, פרוי מאַריאַ קעלער'ס קראַוזאָווא האָט נישט גע־זאָרגט דערפאַר, אַז ס'זאָלען געפּענט ווערען ספּעציעלע ערנעהרונג'ס־פּונק־טען פאַר אָרימע יודישע שוואַכע קינ־דער אין די פּאָווששעכנע שולען, ווי זי האט עס געטוהן פאַר די נישט יו־דישע קינדער. צוליב די אלע טעמים ווערט אין דער יודישער דעקלעראַצ־יע אויסגעדריקט דעם פּרעזעס פון שטאַדט־ראַט אונצוטרוי.

דער פּרעזעס פון שטאַדט־ראַט פרוי קעלער'ס קראַוז ניעט אויף די אלע איהר געמאַכטע פאַרוואורפען ערקלע־רונגען. בעמיהענדיג זיך אויפצוווייזען, אַז זי איז נישט קיין אנטיסעמיטקע. טראָץ אָבער די אלע ערקלערונגען, ליינט זי דעם מאַנדאַט און זאָגט זיך אָב צו זיין ווייטער פּרעזעס פון שטאַדט—ראַט.

די לעצטע דעקלעראַציע ווערט גע־ליינט פון פּ.פּ.ס'ישען טהוער גזשעסט־שנאַראָווסקי, וועלכער ערקלערט, דאס צוליב דעם, וואס דער שט.־ראט דריקט אויס אונצוטרוי די פּ.פּ.ס'ישע לייט־טונג אין שט־ראַט ווי אויך אין מאַגיסטראַט לייגען אלע פּ. פּ. ס'ישע ראַטמענער זייערע מאַנדאַטען. נאָך דער פּ. פּ. ס'ישע דעקלעראַציע ענטשטעהט אויף דער גאַלעריע אַ גרויסער טומעל. די פּ. פּ. ס'ישע באָיובקע זינגט „טשער־וואָני שטאַנדאַר". דאס געזאָנג טראָגט זיך איבער אויפ'ן זאַהל פון שטאַדט־ראַט, און אלע פּ. פּ. ס'ישע־ראַטמענער האַלטען אינפער.

די זיצונג האָט זיך געענדיגט 2 אַ זייגער ביינאַכט ביי א אַנגעצויגענע אין נערוועזע שטימונג.

אויף דער זיצונג פון שטאַדט—ראַט איז אויך אַנוועזענד געווען דער יודישער ראַטמאַן. ה' משה ראָטענבערג, וועלכער איז נאָר וואָס צוריקגעקומען פון א"י—ישראל.

אויספיהרליכע אין מעהרערע פּרטים — אין קומענדיגען נומער.

Radomska Fabryka ŚWIEC

D. KORMAN

RADOM, MONIUSZKI 3 TEL. 78

מאכט דערמיט בעקאַנט די ג. קונדען דאָס די פאַבריק אַרבייט אויס

1) סטעארין ליכט אין פעקלעך אלע גרויסען „Splendid" „Świt" „Blask" אונטער די מאַרקע

2) פּאַראַפין ליכט אלערליי גרויסען.

3) חנוכה־ליכט צו 44 שטיק אין שעכטלעך מיט אַ יודיש—נאַציאָנאַלישען עמבלעמאַט.

4) האַבדאָלע ליכטלעך אונטער די מאַרקע „Stearynowe" „Renesans"

אַלעס פון די בעסטע [illegible].

די פּרייזען זיינען בעדייטענד קאָנקורענץ־פעהיג

פערקויף פון יעדעס קוואַנטום

די באַשטעלונגען ווערען ערלעדיגט מיט באַהן און פּער פּאָסט.

קעלצער אבטיילונג.

דער ווינטער איז שוין דא!

אויף די שפאלטען פון אונזער צייטונג האבען מיר שוין נישט איינמאהל אויפמערקזאם געמאכט אונזערע כלל—טוער וועגען זייער גלייכגילטיגקייט בנוגע די אקטועלסטע יודישע געזעלשאפטליכע פראגען בכלל און ארימע זקנים בפרט. מיר האבען אפעלירט צום געוויסען פון אונזערע בעלי כיס און קהלה רעפרעזענטאנטען, אז זיי זאלען אנ'ערנסטען טו'אכט טהוען וועגען גרינדען אין אונזער שטאדט א „מושב-זקנים". נאך פאר די יום-טובים, אין די זומער-טעג, ווען דער ארימער זקן און זקנה האבען זיך בייטאג רוהיג ארומשפאצירט אונטער'ן בלויען אויסגעלייטערטען הימעל און נהנה געווען פון דער שטראהלענדע זון, און אויפ'ן שוהלהויף אדורכגעשלאפען די נאכט, צודעקענדיג זיך מיט זיין אלטען געלאטעטען בגד — האבען מיר אויפגעוויזען און געגעבען צו פערשטעהן „די שבעה טובי העיר" און סתם בעלי—הבתים, אז די זאך פון שאפען א „מושב-זקנים" איז ערנסט, אז דער ווינטער דערנעהנטערט זיך און די זאך איז אפילו נישט גענומען געווארען אין אכט. יעדער איינער, זיצענדיג ביי זיך אין דער היים האט זיך משמח געווען מיט זיין בני—בית און האט פערגעסען, אדער זיך געמאכט פערגעסען, אז זיינע אלטע ברודער און שוועסטער, אז אויסער, וואס זיי פאסטען תענותים ליגען זיי אונטער'ן פרייען הימעל און דער רעגען גיסט אויף זייערע קעפ.

מיר האבען געווארט. ווייל דאס איז שוין די פסיכאלאגיע פון יעדען יודען, כל—זמן דער חליף ליגט איהם נאך נישט אויפ'ן האלדז, טהוט ער גארנישט אום צו ראטעווען די סיטואציע.

מיר האבען דעם תירוץ אנגענומען און זיי פערטיידיגט דערמיט: וואס ס'איז נאך געווען ווארעם, זייענדיג זיכער, אז ווי נאר דער הערבסט וועט אנקומען, וועט אזא וויכטיגע אנשטאלט, וואס איז פערבינדען מיט א זעהר קליינע סומע פון 2000 ביז 3000 זלאטעס בעסטימט געשאפען ווערען.

אבער ווי ענטוישט זענען מיר געווארען, זעהענדיג, ווי דער ווייסער שניי, וועלכער סימבאליזירט די גרויע עלטער, האט זיך שוין באוויזען אויף דער גאס און ווען יעדער איינער האט זיך שוין אנגעגרייט ביי זיך אין הויז א ביסעל האלץ און קוילען און פאר דעם ארימען זקן איז נאך פאקטיש גארנישט געטוהן געווארען און ער וועט זיך ווייטער מוזען וואלגערען אין די קעלט אויף די גאסען.

יודען! דער ווינטער איז שוין דא! דער וועה-געשריי פון די זקנים רופט אייך, ערפילט אייער מאראלען חוב און שאפט זאפארט א „מושב זקנים"!

חיים זיעלאני.

■■■■■■

מען טאר נישט ווארטען!

די רעטונגס—אקציע, וואס איז אונטערגענומען געווארען דורך דעם פוילישען יודענטום, צוליב דעם עקאנאמישען קריזיס, האט אויך געפונען אנ'אבקלאנג ביי אונז אין שטאדט, און א דאנק דער איניציאטיוו פון עטליכע געזעלשאפטליכע טוער איז א רעטונגס־קאמיטעט געשאפען געווארען.

באלד אבער האט זיך ארויסגעוויזען, אז א געוויסער צד איז בעלייידיגט פון צוזאמענשטעל פון קאמיטעט און אלס רעזולטאט איז געבוירען געווארען א צווייטער רעטונג'ס-קאמיטעט וועלכער איז נאך מיט מיין פייער און גרעסערע הבטחות צוגעטרעטען צו דער ארבייט. די ארבייט פון ביידע קאמיטעטען האט נישט געקענט זיין פרוכטבאר, בעזוייל דער „דזוינט" האט זיי נישט געוואלט אנערקענען כל זמן ס וועט נישט געשאפען ווערען אנ'אייניייטליכער קאמיטעט, נאך לאנגע לאנגע ארומרייסענישען, ווי ס איז אלעמען בעקאנט, איז ענדליך געקומען צו א פערשטענדיגונג, וואס איז אויפגענומען געווארען מיט גרויס צופרידענהייט דורך דער היגער יודישער בעפעלקערונג, ווייל ווי מען האט גערעכענט, זענען שוין אלע שטערונגען בעזייטיגט געווארען און דער קאמיטעט וועט שוין קענען צוטרעטען אדורכצופיהרען די רעטונגס־אקציע.

ווי זעהט עס אבער אויס אין דער ווירקליכקייט? שוין עטליכע חדשים וויט עס איז געוועהלט געווארען דער נייער קאמיטעט, וועלכער האט אנגעהויבען א ברייטע זאמלונגס-אקציע צווישען די היגע פערמעגליכע יודען. דער רעזולטאט פון דער אקציע, וועלכע דויערט נאך, זאגט צו צו זיין זעהר א גוטער.

פון דער ווארשאווער פרעסע ווייסען מיר אויך, אז דער „דזשאינט" האט אפיגנירט פאר קעלץ א גרעסערע סומע. ס'איז שוין זאגאר געווען א קאמוניקאט מיט א לענגערע צייט צוריק, דאס דער קאמיטעט נעמט שוין אן ביטעס ווע'גען הלוואות, אבער די גופא אקציע, די אויסגאבען צוליעב וועלכער דער רעטונגס־קאמיטעט איז געשאפען געווארען, זענען נאך ביז יעצט דורך די ארגאניזאטארען נישט ערפילט געווארען. ביז יעצט איז נאך נישט ארויסגעגעבען געווארען קיין שום הלוואה, אבעשטיצע, אויבוואהל די צאהל פון די רעגיסטרירטע נויטבעדערפטיגע איז זעהר א גרויסע.

צי האט דער רעטונגס־קאמיטעט אמאל זיך פערטראכט אויף זיינע זעהר אפטע זיצונגען איבער דעם, אז א רעטונגס—אקציע קען נור דעמאלס האבען א ווירקונג, ווען זי ווערט אדורכגעפיהרט אין דער צייט, דעמאלס ווען ס'הערען זיך רופען וועגען הילף, מיט די הילף אין וואס פאר א פארם ס'זאל נישט זיין — באלד געגעבען ווערען.

צי ווערט נישט בעגאנגען א פערברעכען בנוגע אלע נויטבעדערפטיגע, ווען מען לאזט זייערע ביטעס ליגען אין ארכיוו און דערווייל באטראכט מען פראגען, וואס זענען נישט אזוי דרינגענד פאר דער אקציע?

„יאדען!.."

— „יאדען", דאס איז א ספעציפישער קעלצער אויסדרוק, וואס איינער פון א פרעמדער שטאדט, נישט פון קעלץ, וועט דעם דאזיגען .אויסדריק פאר קיין פאל נישט קענען פערשטעהן, ווייל דאס ווארט „יאדען", געפינט מען נישט אין קיין שום לעקסיקאן. דאס איז א נייער טערמינאלאגישער אויסדרוק, וואס נור אין קעלץ בענוצט מען זיך מיט איהם, אמערסטענטייל ווערט דאס ווארט בענוצט צווישען די יוגענד, ווייל קעלץ איז נישט ווי אלע אנדערע שטעדט, וואו דער יונגערמאן איז פערנומען א גאנצען טאג מיט זיין בעשעפטיגונג. און ווען עס קומט דער אוונד, ווייס מען נור איינס; ווייל'ען זיך, די אנדערע טייל יוגענד ווידער. די מעהר שוין בעוואוסטזיניגע, פערנעמען זיך מיט פערשידענע פראגען, בעהאנדלען פערשידענע פראבלעמען. אין קעלץ איז דאס א זעלטענהייט, די קעלצער יוגענד זענען נישט די, וואס ווייל'ען זיך, נור מען קומט זיך אזוי צוזאמען אין גאס, אדער אין צוקערניע, און דאן הייבט מען זיך אן „יאדען".

לעולם דער ריכטיגער טייטש פון „יאדען" איז: פשעפען זיך, זאגען יעדעם א זעלכע בייטיגע שטעך-ווערטלעך, וואס קריכען יעצטס פשוט אין דער זיבעטע ריפ אריין... איצט, איז די פראגע, פארוואס יאדעט מען זיך? וואס האבען זיי איינער צום צווייטען די סיבה דערפון איז א גאנץ פשוט'ע, — פאר ליידיגגאהן. די קעלצער יוגענד זענען במצט אלע אן בעשעפטיגונג. נור מען ליגט רק אויפ'ן טאפענט פלייצעס, דער טאטעשי זאל געבען, ווייל דא אין קעלץ לערנען א קינד א פאך איז פשוט א חרפה. ממילא, קומט דאך אויס, אז קיינער פון די יונגעלייטלעך האבען ביי זיך אין טאש קיינמאהל קיין גראשען נישט, און אז מען קומט אין צוקערניע אריין הערט מען שטענדיג דאס גוט בעקאנטע שאבלאניש ווערטעל ווי איינער זאגט צום צווייטען: — „הייס געבען ספעס"! אדער גיב א פאפיראס! נור אז יענער גיט נישט, הייבט מען זיך טאקי אן „יאדען". יאדעט מען זיך אזוי לאנג, ביז ס'דערגעהט צו פעטש, און אז מען פאטשט זיך איז אויך קעלץ נישט ווי אלע אנדערע שטעדט, אפגעפאטשט און פערטיג, דא הייבט זיך ערשט אן א מעשה מיט א פאנד און מיט עדות, דאס האט קעלץ איבערהויפט זעהר ליב. צו דעם האבען זיי שוין א געוויסע שוואכקייט... איך ווייס פון סאקסען דאס א סך פון די קעלצער יוגענד, אנשטאט צו געהן שבת אין דער פריה דאווענען, געהט מען ליבער אין פאנד אריין אויסהערען ספראוועס, כדי צו קענען געניי אלע פאראגראפען. און ביים „יאדען" צו ווייסען ווי מען האלט ערגיץ אין דער וועלט.

פון איצט אן רעכען איך, אז ווער ס'וועט געהן מאכען א נייעם לעקסיקאן וועט ער דעם קעלצער אויסדרוק „יאדען" אויך אין זיין לעקסיקאן אריינשטעלען.

שוו—ק.

די אָנפיהרער פון רעטונגס־קאָמיטעט האָפען וויסען, אז די פרישע אינפעקציע איז א דרינגליכע נויטווענדיגקייט דיקטירט דורך דער נויט און דעריבער דאַרף די הילף געגעבען ווערען שנעל און באַלד.

צבי מאָשקאָוויץ.

אַ סטאַפניצער „בחור"... געה״ט אונטער דער חופה מיט א יונג מיידעל און זיין סטאַשעווער פרוי מיטן קינד צושטערט זיין „ג ל י ק"...

א גרויסע סענסאַציע האט פאַריגע וואָך אַרויסגערופען אין אונזער שטאָדט פאָלגענדער פאַקט:

ה' מרדכי נאָרוואָרט פון סטאָפניץ [קעלצער קרייז] אַ שניידער, האָט אין יאָהר 1924 חתונה געהאַט מיט זיין פרוי מינדעל פון סטאַשעוו, [פון דער היים האָרען] האָט פון זיין פרוי א טאָכטער פון 3 יאָהר און ביז דער לעצטער רגע האָט ער געלעבט מיט זיין פרוי זעהר בשלום, דער מאַן האָט זיך פערנומען מיט זיין פאַך און נישקשה'דיג פערדינט.

מיט אַ האַלב יאָהר צוריק איז דער מאַן אָוועקגעפאָהרען קיין לאָדז, בכדי דאָרט צו דינגען א וואוינונג פאַר דער פאַמיליע. זייענדיג אין לאָדז, האָט ער זיך בעקאַנט מיט אַ קעלצער מיידעל פרל' ח. גדאַלעוויץ, די טאָכטער פון קעלצער איינוואוינער ה' מ. גדאַלעוויץ. [נייע וועלט 17] פאָרשטעלענדיג זיך פאַר דער פריילין אַלס „בחור" האָט ער מיט איהר אָנגעקניפט „ליבעס בעציהונגען", האָט אָנגעהויבען צו יוס־רען אַ אָפטער גאַסט ביי זיין קעלצער צוקונפטיגען „שווער", פערגעסענדיג דערביי, אַז זיין פרוי מיט'ן קינד זענען אין סטאַשעוו אָהן מיטלען צו לעבען.

סון צייט צו צייט האָט ער אפילו יאָ געשריבען אַ בריעף צו זיין סטאָשעווער פרוי אָבער בלויזע בריעף... און פון בריעף קען מען דאָך נישט לעבען.

פאָריגען פרייטאָג, דעם 22־טען ה. ח. האָט גע'אלט פאָרקומען די חתונה פון אויבענ־דערמאַנטען „פערליבטען פאָרעל" דער מחותן ה' גדאלעוויץ, איז אַפילו אָוועק צום אָרטיגען רב הרב דאַפאָפאָרט, בכדי אָבצוזאָהלען דעם רח"ש נאָר... עוף השמים יוליך את הקול". אין פאַמע וויכטיגסטען מאָמענט, ווען די חתונה־צערעמאָניע האָט געזאָלט פאָרקומען, איז אָנגעקומען קיין קעלץ זיין ערשטע פרוי מיטן קינד פון סטאָשעוו, און האָט געמאַכט אַ „בעזוך" אין דער וואוינונג פון „חתן־בחור" און ווי ערשטוינט איז זי געוואָרען, זעהענדיג, איהר מאַן אָנגעטוהן אין די „בגדי־חופה" און ווי ערשטוינט און פערצווייפעלט זענען געוואָרען די מחותנים, געוואויר ווע־ענדיג, אז דער „בחור" האָט אַ פרוי מיט א קינד... דאָס געשריי און געוויין פון דער פרוי איז געווען אונבעשרייבליך

די חופה, א'ז זעלבסטפערשטענדליך אויסגעהאַלטען געוואָרען און די מחותנים מיט די געסט זענען אהיימגעגאַנגען זעהר טרויריג. מענשען זאָגען אָפילו, אַז דער „בחור" האָט זיין „כלה" יאָ מקדש געווען, נאָר די קלאַנגען קאָנען נישט געניי קאָנטראָלירט ווערען.

די געשיכטע האָט זיך מאָמענטאַל פערשפרייט איבער דער גאנצער שטאָדט און הונדערטער מענשען זענען אראָבגעקומען אויף דער „נייער וועלט", בכדי צו בעקאָנען זיך מיט'ן „נייעם פאָר"...

די פרוי, האָבענדיג אין האַנד די התינה־אַקטען פון איהר מאַן, אינטערוועניר יעצט ביי דער מאַכט, איהר מאַן איינצו'ישב'טנען, נאָר וואָס ס'וועט דערפון ווערען, קען מען פאָרלויפיג נישט וויסען.

פאָרלויפיג געפינט זיך די פרוי אין אַ זעהר קריטישער לאַגע, אַזוי, אַז זי האָט געמוזט בעטען אין דער יודישער גמינע עטליכע זלאָטעס אויף הוצאות הדרך קיין סטאַשעוו.

מיט וואָס די זאַך וועט זיך ענדיגען איז פאָרלויפיג נישט בעקאַנט.

ס'איז כדאי צו פרעגען דעם מחותן ה' מ. גדאלעוויץ, פאַרוואָס, ווייסענדיג, אַז זיין „גייער איידעם" האָט אַ פרוי מיט אַ קינד, האַלט איהם נאָך ביי זיך אין דער וואוינונג און פרייט זיך נאָך אַלץ מיט'ן „תכשיט"?

די פראָווינץ גלייכט זיך יעצט אויס מיט דער גרויסער שטאָדט. ס'איז נאָר אַ שאָר, וואָס די שכנים, געסט און אַנדערע האָבען אויף דער יעצטיגער שלעכטער צייט אויסגעגעבען געלד אויף „קיגלען" לכבוד דעם נייעם פאָר...

אַנערקענט די 2 מאַנדאַטען דעם יודישען האַנדווערקער פעראיין אין ראַט פון דער קראַנקען—קאַסע.

אלס אַנטוואָרט אויף דעם פּראָטעסט, וואָס דער יודישער האַנדווערקער־פעראיין האָט אַריינגעטראַגען צו דער צענטראַל־מאַכט וועגען דאָס נישט ריכטיגע פסל'ען זייער ליסטע № 1 וועגען וועלכען מיר האָבען שוין געמאָלדען אין אונזער צייטונג, האָט דער יודישער האַנדווערקער־פעראיין, דינסטאָג, דעם 26/X ה. י. ערהאַלטען א טעלעגראַפישע ידיעה פון דער האַנדווערקער צענטראַלע אין וואַרשא, אז די צענטראַל־מאַכט האָט גענומען אין אַכט דעם פּראָטעסט און אַנערקענט די ליסטע № 1 פון דעם יודישען האַנדווערקער־פעראיין אלס ריכטיגען. אזוי אַרום גייען יעצט אריין אין ראַט פון דער קראַנקען קאַסע מצד די יודישע האַנדווערקער די ה"ה: ראַוויצקי און מאַנטשא.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אויבענדערמאָנטען בעשלוס פון דער צענטראַל־מאַכט וועלען נאָכמאָהל מוזען פאָרקומען וואַהלען פון א פערוואַלטונג פון דער קראַנקען־קאַסע.

דער עפּילאָג פון דער פריילין סאַלקע בראַמאַן פון פינטשעוו, ענדליך זיך גע'שמד'ט.

אין זיינער צייט האָבען שוין געמאָלדען אין אונזער צייטונג, ווענען די פריילין סאַלקע בראַמע, פון פינטשיוו, וועלכע האָט זיך דעם פערגאַנגענעם ראש־השנה געוואָלט שמד'ן אין קעלץ, צוליבען שאָפער פון פינטשעווער פייטיק, אין וועלכען זי האָט זיך פערליבט, נור צוליב'ן געשריי און געוויין פון איהרע עלטערען, שוועסטער, ברודער און בעקאַנטע, וועלכע זענען אום ראש־השנה געקומען קיין קעלץ, בכדי אָבצוראַטעווען זייער טאָכטער, וועלכע ס'איז טאַקי געלונגען אָבצוראַטעווען, האָט, ווי ס'איז שוין בעשטעטיגט, אָבגעהאַלטען „א גרויסען נצחון"... געניסענדיג פון דעם, וואָס איהרע עלטערען האָבען זי אָוועקגעשיקט קיין בענדין צו איהרע א קרוב, בכדי דער שאָפער זאָל צו איהר נישט האָבען קיין שליטא, איז די פריילין אָוועקגעפאָהרען קיין טשענסטאָכאָוו און דאָרט זיך געשמדט און איצט וואוינט זי שוין אָפיציעל מיט איהר מאַן דעם קריסטליכען שאָפער אין קעלץ.

דאָס איז דער טרויריגער עפּילאָג פון דער פריילין סאלקע בראַמאַן.

פון דער שיך־סעקציע ביים סוחרים פעראיין אין קעלץ.

ווי בעוואוסט איז אין קעלץ פאָרגעקומען א שטרייק פון דער שיך־בראַנזשע. דאָנערשטאָג דעם 21/10 נאָך לענגערע אונטערהאַנדלונגען צווישען די פאָרשטעהער פון אַרבייטער פעראיין מיט די אַרבייטס געבער ביים אַרבייטס אינספּעקטאָר ערלעדיגט געוואָרען דער סכסוך, דערמיט וואָס די אַרבייטער האָבען נאָכגעגעבען דעם פערלאַנג פון די שיך סוחרים און די פרייזען פון אַרבייטס־לוין איז רעדוציוט געוואָרען מיט 30%.

עס איז אויך געשאַפען געוואָרען א קאָמיסיע פון צעהן פערזאָן, וועלכע האָט די אויפגאַבע צו ערלעדיגען אַלע סכסוכים צווישען סוחרים מיט די אַרבייטער.

גע'גט זיך מיט זיין פרוי 2 טאָג נאָך דער חתונה.

דער ה' נאָרוואָט פון סטאַשעוו, וועלכער האָט פרייטאָג חתונה געהאַט מיט די פר"ל גדאלעוויץ פון קעלץ, (נייע־וועלט № 17) האָבענדיג אַ פרוי מיט א קינד וועגען וועלכען מיר שרייבען אויספיהרליך אין היינטיגען נומער האָט ענדליך, נאָך די געוואַלדען, געשרייען און אונטערוועגן מצד דעם ראַבינאַט און אַנדערע, גע'גט זיין גייער פרוי די פר'ל גדאַלעוויץ.

דער גט איז פאָרגעקומען ביים ראַב"ד הרב הארבערג.

דער גט, וועלכע האָט געדויערט אַ גאַנצען טאָג איז געווען פערבונדען מיט זעהר דראַסטישע מאָמענטען און לויט ווי דער געעהרטער רב הארבערג האָט ערקלערט אונזער מיטאַרבייטער האָט ער נאָך אַזעלכע סצענעס אין זיין לעבען נישט ביינעוואוינט.

וועמען דער „תכשיט" וועט ווידער אויספיהרען איז נישט בעוואוסט.

פון „השומר הצעיר"

דעם פערגאַנגענעם שבת צונאַכט'ס איז דורך דער אינציאַטיוו פון היגען „השומר הצעיר" אין לאָקאַל פון סוחרים פעראיין איינגעאָרדענט געוואָרען אַ פאָרלעזונג פון ה' ריפטין, אויף די טעמאַ: „ווען די שטערען געהן אויף". די פאָרלעזונג איז געווען זעהר אינטערעסאַנט, הגם דער רעדנער האָט זיך מאַנכעס מאָל פערגאַלאָפירט, דאָך איז געלונגען אין א זעהר שעהנעם פאָרם צו כאַראַקטעריזירען דער פערזאָן פון דעם אימגעקומענעם העברעאישען שריפטשטעלער ח. ברענער, אַלס מענש פון אַרבייט, וועלכער האָט אַוועקגעוואָרפען זיין שרייבען, און גענומען זיך צו אַרבייטען. צומלעצט האָט דער רעדנער ווייטער גערעדט וועגען די נייע אַקציע פון „קרן היסוד", וועלכע דאַרף אין קורצען פאָרקומען—אַז יעדער יוד דאַרף זעהען אונטערצושטיצען.

בכלל האָט די פאָרלעזונג געמאַכט אויף אַלעמען זעהר א גוטען איינדרוק.

ראדאמער כראניק.

צו דער אויפמערזאמקייט פון האנדווערקער אינהאבער פון אלע קאטעגאריעס פאטענטען.

א בעדייטענדע צאהל האנדווערקער פון פערשידענע פאכען האבען מיט א צייט צוריק בעקומען צוגעשיקט אייניגע מאהל פארמוליארען פון די לעמבערגער אסעקוראציע געזעלשאפט, אדער פון איהר אבטיילונג אין קראקע, אויף וועלכע א גרויסע טייל האנדוו. האבען נישט געענטפערט. די געזעלשאפט האט דאן אינטערווענירט אין דער סטאראסטווא, וועלכע האט ווידער אויפגעפאדערט צו ענטפערען די געזעלשאפט, דראהענדיג אין געגענטייל מיט שטראף ביז 2000 זל. אויף די אויפפאדערונג פון סטאראסטווא האבען ווידער די פאראינטערעסירטע נישט געענטפערט און אין רעזולטאט האבען פיעל האנדוו. בעקומען צוגעשיקט אורטיילען מיט פערשידענע שטראפען. צוליעב דעם אלעם מאכט אויפמערקזאם די פערוואלטונג פון האנדווערקער קלוב אז די אלע האנדוו., וועלכע האבען נור הען עס איז א מאהל בעקומען א פארמוליאר זאלען זיך ווענדען תיכף נאך גענויע אינפארמאציעס אין סעקרעטאריאט פון קלוב אום אויסצומיידען שטראפען.

א פארלעזונג פון ד״ר פאמראק

שבת, דען 30־טען ד. ח., פינקטליך 2 אזייגער נאכמיטאג, וועט אין לאקאל האנדווערקער־קלוב (וואלאווע 59) פארקומען א פארלעזונג פון ה׳ ד״ר פעמ־אק, פאר עלטערען אין לעהרער־פערסאנאל, א. ד. ט. „וואס דארף יעדע מוטער וועגען שקארלאטין וויסען״? איינגאנג פריי פאר אלע (אויך פאר נישט מיטגליעדער).

פון „טאז״

יעדען זונטאג, פון 1 ביז 3 אזייגער נאכמיטאג, ווערען אין לאקאל פון דער „תלמוד־תורה״ (וואל 28) געמאכט איינשפריצונגען געגען „שקארלאטין די קינדער, וועלכע געפינען זיך אינטער דער טאנישאר היגענישער אויפזיכט פון „טאז״. די איינשפריצונגען מאכט ה׳ ד״ר פאמראק.

* * *

די צווייטע וואך פאהרט אב קיין ווארשא א גרופע פון 20 קינדער, קראנקע אויף „פאוווס״ (אימריינע קעפ) די קינדער וועלען געהיילט ווערען דורך רענטגען־שטראלען אינם הויפט רענטגען אנשטאלט פון „טאז״.

א חשוב׳ער גאסט אין ראדאם.

דאס יודישע ראדאם וועט היינטיגען פרייטאג, שבת און זונטאג האבען אלס חשוב׳ען גאסט דעם בעריהמטען יודישען ארטיסט יוליוס אדלער, וועלכער וועט אויפטרעטען אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי״ נאר אין 4 פארשטעלונגען. די דאזיגע זעלטענע געלעגענהייט, קאן מען זאגען, איז ממש א זכיה פאר׳ן יודישען פובליקום אין ראדאם, ווייל יאהרען קאנען פערביי און ראדאם זאל נישט האבען די מעגליכקייט צו זעהן אזא בעגאבטען ערשטראנגיגען און טאלענטפולען ארטיסט, ווי ס׳איז יוליוס אדלער.

אויף די צו־קורצע שפאלטען פון א צייטונג׳ס־נאטיץ איז שווער חאראקטעריזירן דעם קינסטלערישן מהות און דער טעאטראלישער, ווערטפולער בעדייטונג פון דער פערזענליכקייט, וואס הייסט יוליוס אדלער. דער נאמען יוליוס אליין אבער איז אלץ אין זיך כולל און ווירקט ווי די שטארקסטע שלאגער־רעקלאמע.

דער רוב פון די 4 פארשטעלונגען געהערען צום מאדערניזירטען ערשט־קלאסיג ־ קינסטלערישען רעפערטואר, צווישען זיי זענען פאראן אזעלכע ריעזען־ווערק, ווי: „דער פאטער״ סטרינדבערג, „קין״ פון א. דיומא און „הינקעמאן״. דאס לעצטע איז א טיף פסיכאלאגישער לעבענ׳ס־פראבלעם פון דער לעצטער צייט, אנגעשריבען פון בעריהמטען דייטשען שריפטשטעלער און סאציאליסט ערנסט טאללער.

יוליוס אדלער וועט אויך אויפטרעטען אין „ישיבה בחור״, וואס געהערט צו זיינע קרוין־ראלין און מיט וועלכער ער האט אנגעהויבען זיין ריעזיגען ערפאלג, אויף דער יודישער ביהנע.

דאס אנסאמבל, וואס טרעט־אויף צוזאמען מיט יוליוס אדלער׳ן בעשטעהט פון אויסגעצייכענטע און גלענצענדע ביהנע כוחות.

מיר ווילען גלויבען, אז אלע 4 פארשטעלונגען פון יוליוס אדלער וועלען מאסענוויין בעזוכט ווערען פון די ברייטעסטע קרייזען אין שיכטען פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג און אז די אויטאריטעט פון אונזער חשוב׳ן גאסט וועלען געקרוינט ווערען מיט׳ן גרעסטען ערפאלג.

א וויכטיג אדרעסען־בוך

פון גאנץ פוילען און דאנציג.

ס׳האט זיך בעוויזען א גרויס „אדרעס־בוך״ פון פוילען־און פרייעשטאט דאנציג. דאס דאזיגע ריזיגע ווערק איז ארויס אין פערלאג פון דער אינטערנאציאנאלער רעקלאמע ־ געזעלשאפט, גענ.־רעפרעזענטאנץ „רודאלף מאסע״ אין ווארשא און נעמט ארום, חוץ דער רייכער עקאנאמישער ווירטשאפטליכער אבטיילונג, מאפעס, אינדעקסען און אנד. גענויע אדרעסען פון פרייע פראפעסיעס, האנדעל, אינדוסטריע און ערד־ארבייט. דאס בוך האט 2562 זייטען.

דער עקאנאמיש ־ ווירטשאפטליכער טייל נעמט ארום זעהר ווערטפולע פרטים וועגען דער אדמיניסטראציע און מלוכה־בוי, וועגען מצב פון אונזער אינדוסטריע, האנדעל און פינאנסען ווי אויך וועגען דער ווירטשאפטליכער לאגע.

די אדרעס אבטיילונג ענטהאלט די בעשרייבונג פון קרוב 40 טויזענד ישובי׳ם. אויך אדרעסען פון פריי פראפעסיעס, האנדעל און אינדוסטריעלע פירמעס, ווי אויך פון האנדווערקער.

דאס נייע בוך שטעלט זיך פאר אימפאזאנט און, ווי מ׳דארף אורטיילען לויט די מיינונגען, וועלכע זענען צוגעשיקט געווארען צום פערלאג דורך בעקאנטע פערזענליכקייט פון די רעגירונג און ווירטשאפטליכע ספערען — וועט דאס דאזיגע בוך זיין א וויכטיגער פאקטאר אין דער ענטוויקלונג פונ׳ם ווירטשאפטליכען לעבען אין אונזער לאנד.

KONCESJONOWANE

Zakłady Elektro-Mechaniczne i Wodociągowo-Kanalizacyjne „I. GOLDBERG"

Radom, ul. Witolda 10, Telefon 87.

wykonywują po cenach przystępnych i na dogodnych warunkach.

Włączania Domowych Wodociągów i Kanalizacji do sieci miejskich.

WAŻNE DLA PAŃ! — WAŻNE DLA PAŃ!

Godną podziwu fryzurę uzyska pani, mając artystycznie strzyżone włosy przez specjalistów z WARSZAWY i KRAKOWA w nowootworzonym Zakładzie Fryzjerskim

„RENESANS" w Kielcach ul. Staszyca 6

Nowy gmach kina „Phenomen"

Ondulacja wodna, mycie włosów, farbowanie włosów na wszystkie kolory henną.

Elektryczne i kosmetyczne masaże twarzy oraz manicure.

CENY PRZYSTĘPNE. — CENY PRZYSTĘPNE.

וויכטיג נייעס! — וויכטיג נייעס!

די דיפלאמירטע אקושערין מיט א לאנג־יעהריגער פראקטיק אין קעלץ און אימגעגענד נעמט־אן געבורטען און ערטיילט פרויען־עצות צו זעהר מיגימאלע און צוגענגליכע פרייזען. פאר גיסט נישט פערמעגליכע—הנחות

ש. בלושטיין, קעלץ באדזענטינסקא 22

אין הויז פון ה׳ פאסירמאן.

Najsilniejsze bóle głowy usuwa.

Kino „CZARY" w Kielcach.

Dziś wielka premjera

Potężne widowisko cyrkowe i sensacyjne! Najzakomitsze atrakcje świata! Niewidzialna sensacja!

SAMSON CYRKU.

w roli głównej najsilniejszy człowiek świata.

JEO BONOMO

Koncesjonowane

Biuro Techniczno-Handlowe i Instalacyjne

„WODKAN"

Inżynierowie I. WŁOCZKOWSKI, ST. SZCZEPANIAK i S. CHWALIŃSKI, w Radomiu ul. Lubelska 41.

Roboty kanalizacyjne i wodociągowe.

Przyłączenia do sieci miejskiej za gotówkę i na kredyt.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC — Odbito we własnej drukarni Radom Szwarlikowska 20.